

PARANYISME DE FRINGÍL·LIDS A LA COMARCA DEL GARRAF

JUANJO ORTEGA I ROIG

L'home, com qualsevol ésser viu, aprofita els recursos naturals que troba a l'abast. Si el recurs es presenta en forma d'extraordinàries explosions demogràfiques resultat de les migracions, l'explotació és puntual però molt intensa. Aquesta explotació és un fet natural, raó per la qual, i amb el pas del temps, s'ha convertit en una tradició practicada en molt diverses regions. Els paranyistes mostren, amb les sofisticades pràctiques cinegètiques de què fan ús, la cara oportunista i de gran riquesa adaptativa de la nostra espècie. Si bé no fa pas gaires anys aquestes pràctiques podien suposar la principal font de recursos per a algunes famílies, avui en dia és difícil comprendre que aquest «esport» comporti la baixa de prop de 200 milions d'ocells a l'Europa mediterrània, 20 milions dels quals a Espanya.

L'objectiu d'aquest informe és donar a conèixer una realitat desconeguda per gran part de la població. Si la seva lectura provoca la reflexió i el conseqüent debat, ja s'hauran assolit part dels objectius que ens vam proposar a l'inici de la seva elaboració.

PARANYISME DE FRINGÍL·LIDS A LA COMARCA DEL GARRAF

FRINGÍL·LIDS. MIGRACIONS I BIOLOGIA

La família dels Fringíl·lids pertany a l'ordre dels Passeriformes, ocells de mida petita entre els quals es troben bona part dels que ens són més familiars. A la comarca del Garraf trobem 10 espècies de fringíl·lids: el durbec, la cadenera, el verdum, el gafarró, el lluer, el passereil, el trencapinyes, el pinsà, el pinsà mec i el pinsà borroner. Alguns, els podem trobar tot l'any, però la majoria només es presenten al llarg d'una estació.

L'aliment principal dels fringíl·lids són els grans i les llavors, que obtenen a partir de diferents plantes. La gran habilitat que demostren per extreure l'aliment de la planta és resultat de la perfecta adaptació del seu bec curt, cònic i punxegut, amb mandíbules tallants. Amb molta raó, els paranyistes els anomenen genèricament «ocells de bec dur», diferenciant-los dels de «bec tou» o «bec moll» (insectívors). Cada espècie està especialitzada en una o diverses plantes, fent que els seus costums alimentaris i per tant, el seu nínxol ecològic, difereixin. Brots, fulles, fruits o baies i insectes complementen la dieta. En l'època de cria, els invertebrats són part important en l'alimentació dels pol·lis.

Així doncs, i pel que fa a l'alimentació, hem de considerar els Fringíl·lids com a benefactors de l'agricultura per dues raons: eliminen les llavors de les «males herbes» (entre les quals trobem les llavors

preferides d'algunes espècies) i controlen les poblacions d'insectes, incloent-hi els perjudicials per als conreus.

El règim principalment granivor els permet sobreviure amb èxit els hiverns. En aquesta època l'escassa presència d'invertebrats és compensada per les nombroses llavors, fruits i baies. La vinya, conreu mediterrani per excel·lència, és, a l'hivern, un medi preciós per al desenvolupament de gran quantitat d'herbes que aporten llavors i fulles.

Són ocells monògams. A la primavera són les femelles les que construeixen el niu i les que, més tard, coven els ous. Els polls són alimentats per ambdós sexes. El niu, el fan en brolles de poca altura o a les branques dels arbres. La forma habitual és la de mitja esfera o mitja copa.

Excepte la cadenera, la resta d'espècies presenten un clar dimorfisme sexual, especialment visible a l'època de niar.

El vol és ondulant, alternant ràpides bategades de les ales per guanyar alçada, amb el seu plegament per baixar. Sovint canten alhora que volen. Podem observar estols formats per ocells de diferents espècies.

Les migracions

Quan finalitza l'estiu i les primeres pluges anuncien l'entrada de la tardor, milions d'aus, els fringíl·lids entre elles, inicien un llarg viatge que les portarà des de les seves àrees de nidificació, a les latituds més septentrionals, cap a les àrees d'hivernada, més meridionals.

Amb aquest èxode que any rera any es repeteix amb la perfecció d'un rellotge biològic, els ocells no només fugen de les baixes temperatures. La proximitat de l'hivern és un anunci de canvis estacionals molt importants a la natura, més intensos a mesura que ens allunyem de l'equador. És per això que a les àrees de nidificació, repartides des d'Islàndia fins als països de l'est, passant per les Illes Britàniques i els països centreeuropeus, la baixada de les temperatures comporta una aturada en els processos biològics de molts organismes, tant animals com vegetals. Les plantes inicien un repòs vegetatiu; els invertebrats, en estat de diàpauza, semblen desaparèixer fins a la primavera; de les plantes anyals només resten les llavors, això sí, amagades entre la neu

i el gel. Insectívors, granívors, frugívors o d'alimentació mixta, els passeriformes veuen minvades les seves fonts d'aliment. Aquest és el principal fet que, entre setembre i novembre porta a milions d'ocells a migrar. Volaran fins a àrees compreses entre la Mediterrània i l'Àfrica Central, allunyades milers de quilòmetres de les de nidificació.

En el llarg viatge que fan aquests ocells, la mar Mediterrània és un perill que cal evitar el màxim possible. Per fer-ho, van seguint la línia de costa i creuen el mar per les travesses més curtes o per aquelles en les quals hi ha illes on reposar. Així, alguns ocells voregen la Mediterrània pels països més orientals (Turquia, Líban, Israel, Egipte), d'altres ho fan des de Grècia passant per Xipre, d'altres des d'Itàlia aturant-se a Sicília o des de França parant a Còrsega i Sardenya per reposar. Molts altres ocells, el 80% del total dels que ho fan per la banda més occidental d'Europa, escollint la ruta que creua la Península Ibèrica i passant per l'estret de Gibraltar. D'aquests, alguns entren pel golf de Biscaia i segueixen les costes cantàbrica i atlàntica i d'altres entren pel golf de Lleó i segueixen la costa mediterrània.

A la regió mediterrània de la península Ibèrica el clima a la tardor i a l'hivern és suau. A la tardor, amb les encara altes temperatures i les primeres pluges que afavoreixen una intensa activitat animal i vegetal (equiparable a la que trobem a la primavera) i proporcionen gran quantitat d'aliments, i a l'hivern, les temperatures mitjanes sovint per sobre dels 10°C fan que moltes espècies d'ocells hagin escollit aquestes regions per fer l'estada hivernal o, si més no, per fer una aturada més o menys llarga en el seu viatge migratori cap a les regions africanes. El paisatge en mosaic que combina els conreus amb les pastures i les terres no explotades afavoreix aquestes condicions òptimes, garantint una bona quantitat i diversitat de llavors, aliment bàsic en la dieta dels fringíl·lids.

Els ocells que, seguint la ruta que entra pel golf de Lleó, arriben a les nostres costes, ho fan des de finals de setembre fins a finals de novembre. Els primers en fer la seva entrada són les cadernereres i els passerells. Més endavant ho fan els gafarrons, pinsans, lluers, ... Pel que fa a la seva procedència, si bé en termes generals ja ho hem comentat anteriorment, hi ha algunes dades de casos concrets. Es refereixen a les poques recuperacions d'ocells fringíl·lids anellats en les regions de nidificació o de pas migratori i recuperats (sovint caçats per paranyistes)

al Garraf. Així tenim el cas d'una cadenera anellada al Col de Bretolet (Valais, Suïssa) a l'octubre de 1990, i capturada en un parany un mes més tard a Vilanova i la Geltrú. A la mateixa localitat suïssa es va anellar un passerell comú recuperat, també a Vilanova i la Geltrú, mesos més tard. Un altre passerell recuperat a Sant Pere de Ribes havia estat anellat a Zschopan (Schasen, Alemanya).

Dels fringíl·lids que podem trobar a Garraf, la cadenera (*Carduelis carduelis*), el verdum (*Carduelis chloris*), el lluer (*Carduelis spinus*), el passerell (*Carduelis cannabina*), el Gafarró (*Serinus serinus*), el pinsà (*Fringilla coelebs*), el durbec (*Coccothrauster coccothrauster*) i el trencapinyes (*Loxia curvirostra*) són els més capturats. La cadenera és l'ocell que millor representa aquesta família i els objectius del paranyisme. És un ocell freqüent, fàcil de capturar, molt atractiu i amb un bon cant. Els verdums són molt preuats, per la veu potent del mascle, molt efectiva com a reclam. La tendència que presenten a agrupar-se fa fàcil la seva detecció i captura. Es domestica fàcilment i es pot creuar amb els canaris per obtenir travesses. El lluer o lliri també és fàcil de capturar amb paranys i amb gàbies-trampa, ja que se sent molt atret pels reclams. És dòcil i té un bon cant, la qual cosa fa que sigui una de les espècies preferides pels paranyistes. El pinsà, per contra, és esquerp i desconfiat, de captura difícil. És, però, molt desitjat, ja que el seu cant és potent i eficaç. Els trencapinyes, quan són freqüents, se'ls considera fàcils de caçar, ja que no mostren por de l'home i són confiats. Per últim, els gafarrons, els més petits representants dels fringíl·lids, són, amb els passerells, els més capturats. Volen en estols barrejats amb aquests així com verdums, pinsans i cadeneres.

LA CAÇA D'OCELLS AL LLARG DELS ANYS

L'origen de la caça d'ocells mitjançant paranys és molt llunyà. Ens podem remuntar als antics egipcis per trobar gravats que mostren la caça d'anàtids mitjançant xarxes abatibles controlades a distància. Igual que ho feien els egipcis, molts altres pobles han utilitzat diferents enginys, molts d'ells similars als emprats actualment, per capturar ocells.

Fins als anys del desenvolupament industrial, la caça era per a gran part de la població un recurs alimentari de consum propi, que servia com a complement de les activitats agrícoles i ramaderes. Només en el cas

de les classes socials més riques podem considerar la pràctica cinegètica com una activitat únicament lúdica. A partir del desenvolupament industrial, gran part de la població abandona les activitats rurals per passar a formar part del nou sector secundari, les fàbriques. Per als obrers (antics pagesos), la caça deixa de ser una activitat vital habitual. Mentre la gent del camp encara troba en la cacera una bona font de recursos per al seu autoabastament, els habitants dels nuclis urbans comencen a convertir-se en «esportistes» de la caça, practicada només de forma esporàdica en les estones de lleure.

A finals del segle XIX, època de crisi, el paranyisme torna a ser una activitat habitual. Albert Virella i Bloda, al seu llibre *Els anys tristos (1881-1900)* ens ho explica així:

«És un sarcasme parlar de temps lliure en una època en què precisament era el que sobrava, sobretot per manca de feina.

»Els homes més actius cercaven ocupacions que portessin quelcom a casa, normalment feines escadusseres, com fer de jardiner o d'hortolà, de drapaire, de pellaire o altres oficis ambulants. Per a molts la pesca a la canya o al rossegall, anar a fer musclos o cargols, a caçar ocells amb parany, eren una manera de passar el temps i portar quelcom a casa. Hi havia una dita popular que recomanava: "A casa sempre s'ha de portar alguna cosa, ni que sigui una pedra."»

Es torna a aquesta situació en les èpoques de recessió econòmica o crisi social, com és el cas més recent de la postguerra espanyola. Cap als anys 40 la caça torna a ser quelcom més que una afecció, per reconvertir-se en un recurs alimentari i econòmic molt preuat. Algunes persones deixaven la feina habitual en l'època del pas de les migracions per dedicar-se al paranyisme, del qual treien més beneficis. A més a més del seu ús per al consum familiar, les peces capturades eren venudes a les cansaladeries i a les botigues de queviures. En el cas dels ocells, es venien per dotzenes i el seu consum estava molt estès. Sempre s'agraïen uns ocells per acompanyar l'arròs... En aquells temps, els millors llocs de caça estaven molt sol·licitats. Alguns paranyistes, que sovint s'especialitzaven en la captura d'una espècie concreta, arribaven a dormir al parany perquè no els prenguessin. Va aparèixer la figura del *remitger*, persona que cuidava un parany propietat d'algun senyor adinerat. Aquest caçava durant l'època de pas de l'octubre, i cedia el parany al remitger durant el mes de novembre, temps en què evidentment, minvaven les captures.

Amb la recuperació econòmica, l'estabilitat del país i la millor qualitat de vida, la caça d'ocells deixa de ser un recurs necessari. Encara hi ha gent, però, que recupera aquesta activitat —o simplement la manté— com una afecció per a les estones de lleure. En alguns casos el comerç de les peces capturades converteix aquesta afecció en negoci, aportant a qui el practica grans beneficis.

D'altra banda, les pràctiques agrícoles intensives afavorides per les polítiques agràries de les societats més desenvolupades han creat condicions ecològiques òptimes per a l'aparició de plagues, moltes d'elles protagonitzades per insectes. Aquests insectes han proliferat sense gaires problemes, ja que muten prou ràpidament com per adaptar-se als nous insecticides i, a més a més, veuen com les poblacions dels seus principals predadors, els ocells, minven com a conseqüència de la degradació ambiental del medi natural i rural deguda a les mateixes pràctiques agrícoles i a les activitats industrials i/o especulatives (en general, a la mala o nul·la gestió dels territoris).

Aquests fets i el reconeixement de la importància ecològica de molts d'aquests ocells com a molt eficaços controladors biològics de les poblacions de molts insectes considerats nocius, ha creat un ambient de sensibilització envers ells. Com a resposta a aquestes situacions, els governs de les regions més afectades comencen a posar en marxa mesures proteccionistes amb l'objectiu d'afavorir la recuperació de les poblacions dels ocells insectívors. La principal eina per combatre i canviar aquesta situació és fer més respectuosa la gestió del territori, cosa que passa necessàriament pel control i la regulació de la caça. L'actual regulació per llei d'aquesta pràctica cinegètica i el conseqüent control han fet que molts caçadors hagin deixat de banda aquesta afecció en no poder practicar-la quan i com volien, i que no la transmetin als seus fills.

Si bé podem afirmar que la finalitat de la caça d'ocells com a important font de recursos alimentaris és ja història, no podem dir el mateix amb la caça com a recurs econòmic. Paranyistes, «pajareros» i ocellaires en general mouen molts diners, tant de la venda d'exemplars vius com de morts.

El sentiment de molts paranyistes o dels defensors d'aquestes pràctiques ha topat darrerament amb una creixent sensibilització social envers les problemàtiques ambientals, que ha estat protagonista de la

lluita contra la caça indiscriminada d'ocells. Moltes són les campanyes o accions concretes d'informació i sensibilització que s'han realitzat a Catalunya i a altres regions d'Espanya i d'Europa. D'entre aquestes darreres podem destacar la realitzada per la Sociedad Española de Ornitología (SEO) —recolzada per altres entitats i organismes europeus— o la que, al llarg de vuit anys consecutius, va realitzant la Junta de Andalucía (on, malgrat tenir una legislació que no permet en cap cas la caça d'aquests ocells, aquesta és una pràctica molt arrelada socialment. Els «pajaritos fritos» tenen gran acceptació popular).

A Catalunya, i més concretament a la comarca del Garraf, també s'han realitzat accions de sensibilització social. L'any 1984, el Col·lectiu Ecologistes de Sitges organitzà una campanya mitjançant articles als diaris, entrevistes radiofòniques, exposicions, cartells, concursos, etc. En aquesta campanya es va redactar un primer informe sobre aquesta temàtica.

TÈCNiques DE CAÇA

Les tècniques emprades per a la caça de passeriformes són ben diverses. Algunes ja no es practiquen, d'altres s'han anat millorant i s'han convertit en sofisticades trampes molt efectives.

Les podem classificar en dos grups, depenent de si seleccionen la presa (selectives) o no (no selectives). Podem considerar com a trampes no selectives el parany amb vesc, la ballesta, la xarxa japonesa i la gàbia-trampa. Les trampes selectives són els paranys de teles abatibles.

Parany amb vesc

Pràctica cinegètica que consisteix a untar amb vesc uns brins d'espart que s'uneixen a les branques d'un arbre prèviament podat amb aquesta finalitat. Sovint l'arbre escollit és un garrofer (*Ceratonia siliqua*). El vesc tradicional es preparava amb reina de pi, llonja (obtinguda a partir de l'excrement d'una eruga) i oli d'oliva. Actualment es pot adquirir vesc de fabricació industrial. Per atreure els ocells (principalment tords) a l'arbre-parany, s'utilitzen reclams. Fa un temps, a l'inici de la temporada, per capturar els ocells que es faran servir de reclam, es feia servir un

mussol (*Athene noctua*). Aquest mussol es capturava una nit de lluna plena (especialment del mes d'agost) mitjançant vesc. Amb un flaut de canya s'imitava el seu cant, des d'un clot obert enmig d'un camp i cobert de branques. Al voltant d'aquest amagatall es feien unes piles de terra al damunt de les quals es posava una pedra emblanquinada i voltada de brins d'espart untats de vesc. L'ocell, en sentir els cants, es sentia atret i volava fins a posar-se al damunt de les pedres blanques, on era immobilitzat pel vesc.

Actualment els reclams són substituïts per enregistraments (molts importats d'Itàlia), fent d'aquest sistema de caça una modalitat encara menys selectiva.

Els ocells atrets pels reclams es posen sobre els brins amb vesc, on resten atrapats. La fugida és del tot impossible i, si l'ocell sobreviu, el seu plomatge queda inutilitzat. Aquests ocells es capturen per al consum.

La caça amb vesc és permesa a Catalunya, malgrat ser prohibida per la Directiva d'Aus comunitària i el Reial Decret 1095/1989 espanyol. Cal tenir llicència. L'ús d'enregistraments és prohibit.

Ballesta

Mètode il·legal que consisteix en un cep (ballesta o costella) de filferro que es tanca mitjançant una molla de tensió activada pel mateix ocell. Cal que el mecanisme tanqui la ballesta amb rapidesa i amb molta força per matar instantàniament l'ocell. En cas contrari, aquest faria soroll espantant els altres. Les ballestes poden adquirir-se o les pot fabricar el mateix caçador mitjançant un motlle.

L'esquer utilitzat és la formiga alada o el cuc groc. Les formigues alades (*Messor sp.*) es capturen al setembre-octubre, després de les primeres pluges, quan estan en la fase nupcial. Aquestes formigues es conserven vives per tota la temporada, dins de caixons de fusta amb fulls de paper humitejats. Fa uns anys es venien al preu d'1 pta./unitat.

El cuc groc (larva de l'escarabat de la farina *Tenebrio molitoro* altres espècies de la família dels Tenebrionids), també anomenat «groc» o «cuc de ballesta», es pot adquirir fàcilment en moltes botigues d'animals,

ja que és la base de l'alimentació d'alguns animals de terrari. Es pot criar fàcilment en caixons de fusta amb papers, farina i humitat.

Un cop finalitza la collita d'olives, aquestes també es fan servir com a esquer, especialment per caçar tords.

Les ballestes s'instal·len en un petit sot («polvero» o «postura» en castellà) amb la base inclinada, on es deixa la sorra remoguda i solta per atreure els ocells. Segons sigui el lloc on es col·loquen les ballestes (que poden ser des d'unes desenes a centenars), i l'experiència del caçador, es pot aconseguir un relatiu grau de selectivitat en les preses.

Xarxa japonesa

Es tracta de xarxes o teles de niló molt primes, cosa que les fa pràcticament invisibles. Es col·loquen tancant rutes habituals de pas (rierols, clarianes, basses...).

Aquesta modalitat s'introduí al nostre país cap a l'any 1974-75, amb la seva importació d'Itàlia. El seu ús i venda estan prohibits per totes les legislacions. Només es permet amb finalitats científiques, per a l'anellament i la recerca ornitològica. Malgrat això, la caça amb xarxes japoneses s'ha generalitzat gràcies a la seva eficàcia, comoditat i discreció. Actualment les xarxes japoneses s'importen del Japó o es fabriquen a Europa (Espanya inclosa) i no és difícil adquirir-les en establiments de venda d'ocells o d'articles de caça. Per al seu comerç s'amaguen sota la denominació de «redes para la protección de semilleros».

El seu ús està més estès a l'interior de la península que a Catalunya. Afecta principalment els fringíl·lids, però també els ocells insectívors.

Gàbia-trampa

Parany prohibit i en desús. Es tracta d'una petita gàbia amb el sostre obert. Quan l'ocell entra atret per un esquer (cuc, oliva...), un senzill mecanisme la tanca automàticament.

Una presa habitual d'aquestes trampes són els lluers. Altres ocells passeriformes de mida petita també són capturats.

Parany amb teles abatibles

És la tècnica més popular al Garraf. Consisteix en unes xarxes o teles que es tanquen amb un dispositiu controlat pel caçador (paranyista).

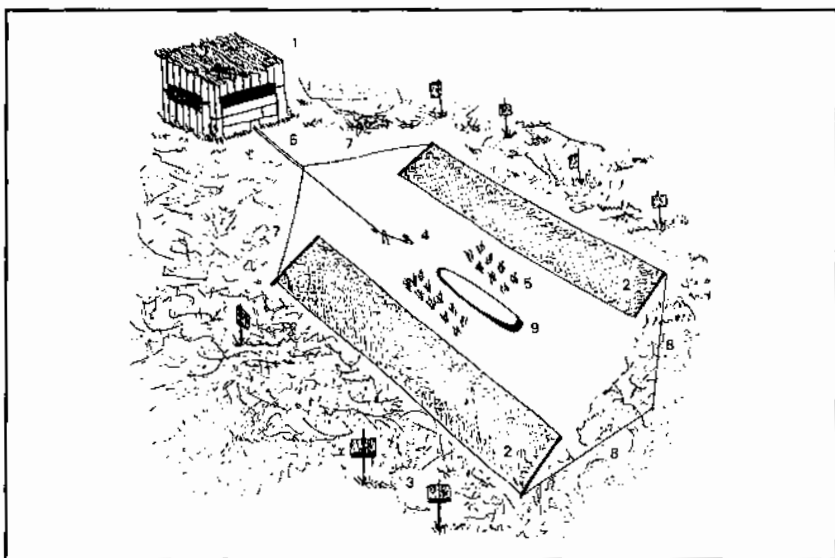
La tècnica del parany amb teles abatibles presenta diferents variants:

- Parany fix.
- Caça a sot.
- Caça a coll.

Parany fix

S'instal·la en un terreny utilitzat i preparat únicament amb aquesta finalitat. Els paranyistes, que sovint s'instal·len en terrenys de propietat privada (propis o amb el permís del propietari), tenen cura del parany tot l'any i, principalment els mesos d'estiu, l'arrangen per tal de tenir-lo en les millors condicions per a la passa (el pas migratori) de la tardor. Les dimensions d'aquest terreny són variables en funció de la longitud de les xarxes, però generalment varien entre els 50 i els 100 m².

El parany (vegeu esquema 1) consta dels següents elements:

Esquema 1 - esquema d'un parany: (1) caseta o barraca, (2) teles o xarxes, (3) reciams engabiats, (4) munta, (5) plantes, (6) tiranda, (7) creuer, (8) escorribans, (9) pica o cucona.

- Barraca: caseta on s'amaga el caçador. Està situada en un extrem del parany. Els materials de construcció són ben diversos: fusta, totxanes, ciment, branques, pedra (en aquest cas, la barraca és una piola), plaques metàl·liques i materials provinents de runes. En alguns casos, són petites construccions molt confortables. L'aspecte general és força discret, i s'amaguen amb branquillons, herbes i fullaraca. Són de poca alçada i, en el seu interior, el paranyista està assegut quasi arran de terra. Les barraques tenen tres finestres allargades que recorren les parets frontal i laterals, i des d'on el caçador controla el parany i els ocells que el volten.

- Cucona: abeurador per atreure els ocells. Són llaunes, envasos de plàstic i qualsevol cosa que pugui fer de pica. Es col·loca enmig del parany i s'enterra de forma que l'aigua resti al mateix nivell del sòl, donant aspecte natural a l'abeurador.

- Plantes: al voltant de la cucona es planten herbes ruderals que, per les seves llavors, són apreciades pels ocells. Els cards i la rabanissa (anomenada «herba gafarronera» per en Joan Coromines en el seu diccionari) es troben entre les més utilitzades. De vegades, principalment a l'hivern, s'utilitzen llavors de mill i escaiola. De vegades, a l'hivern, es complementen amb escaiola i mill.

- Teles o xarxes: són dues i es col·loquen al llarg dels dos laterals del parany, a banda i banda de la cucona. Són les mateixes xarxes de cotó o niló que fan servir els pescadors (tradicionalment molts pescadors han estat paranyistes) per a la pesca del Moll o peixos similars. Normalment estan esteses a terra, però també poden estar recollides. Amb un mecanisme de pals i cordes controlat pel paranyista des de la barraca, es tanquen amb gran rapidesa com si d'un llibre es tractés. Quan s'han tancat, una queda estesa per sobre de l'altra. En el cas de les teles més llargues, de fins a 12 m., cal fer una força considerable per tancar-les de cop. L'alçada és d'uns 2 m.

- Cordes i pals: elements de control de les teles. Les cordes, tradicionalment fetes de cànem, són actualment metàl·liques, ja que responen millor a la manipulació per part del paranyista en no veure's afectades per la humitat. Les teles estan lligades a terra per la part interna al parany. Els dos extrems, amb dues barrelles (fustes) són els que mantenen la tela tibada. Pels extrems exteriors, les barrelles estan lligades a les cordes. Dues cordes, els escorribants, lliquen les barrelles

oposades a la barraca, a terra. Les altres dues barrelles, les més properes a la barraca, estan lligades a altres dues cordes, els creuers, que s'uneixen en una altra, la tiranda. Aquesta última arriba fins la barraca. El paranyista, tirant d'un cop sec de la tiranda, aconseguix aixecar i tancar les teles amb molta rapidesa. A aquesta acció se la coneix amb l'expressió de «tirar».

- Reclams: ocells que, engabiats, es col·loquen als voltants del parany. Es poden «posar llargs» (lluny) o a prop segons el paranyista i la seva tècnica per anar frenant el ramat d'ocells.

Les gàbies dels reclams es posen aixecades de terra, sobre branques o canyes, per evitar ensurts o accidents. Si entren formigues a la gàbia, el reclam es pot posar nerviós i deixar de cantar (es «descanta»). El fet d'estar engabiats, fa que semblin ocells molt accessibles als ulls dels predadors (serps, rapinyaires).

De vegades, i especialment per caçar trencapinyes, cotolius i pardals xarrecs, és més efectiu enterrar les gàbies dels reclams fent que restin amagades a nivell de terra. A més a més, es cobreixen amb branques, herbes i fulles.

Els reclams han de cantar amb potència, per tal que el ramat que passa volant els senti, i baixi cap a la zona del parany. El reclam col·locat a peu de xarxa «mata el ramat», el fa caure directament a les teles.

Els ocells mascles que tenen la femella covant són molt apreciats com a reclam, ja que canten constantment. En alguns casos, els paranyistes substitueixen els reclams per enregistraments. Aquesta tècnica, prohibida per la legislació, està més estesa en la caça amb vesc i en la d'altres ocells (tords, guatlles).

- Munta: ocell ensinistrat que, amb els seus moviments, dóna confiança al ramat i l'atrau al bell mig del parany. La munta està «embragada» amb un arnès que, passant-li entre les ales, la lliga a un pal. El paranyista mou el pal des de la barraca, obligant la munta a fer els moviments propis de l'aterratge, a «fer la papallona». L'objectiu és donar confiança al ramat i provocar que entri al parany.

- Molassa: barraca de pedra situada a prop del parany que servia per guardar tots els estris de caça. Aquesta construcció s'ha deixat d'utilitzar.

Com hem indicat anteriorment, el parany requereix d'un cert manteniment així com d'una ambientació adequada. Els paranyistes arranquen el parany en funció de l'espècie que desitgen capturar. Si volen caçar passerells, el terreny haurà de ser pedregós i amb poca vegetació. El tractament amb herbicides és una pràctica habitual.

També cal anar acostumant als ocells dels voltants («engranillar-los») a la presència del parany i a anar a veure la cucona, perquè es vagin confiant.

Si bé el parany de teles abatibles és una modalitat de caça complicada, encara ho és més el seu domini, que requereix de molts coneixements dels ocells, de molta habilitat i, sobretot, de molta experiència.

La jornada de caça s'inicia amb el muntatge del parany. Per tal que tot sigui a punt per a la sortida del sol, cal enllestir els preparatius quan encara és fosc. La jornada pot finalitzar al vespre, quan el sol es pon. La instal·lació del parany requereix, en el millor dels casos, d'un quart d'hora.

Les plantes i l'aigua de la cucona faciliten que els ocells es sentin atrets, però són els reclams i la munta les claus de l'èxit d'un parany. Pel que fa a l'aigua, la seva efectivitat s'incrementa amb el fred. A la tardor és fàcil trobar aigua arreu i la cucona no és un bon esquer. En canvi, els dies freds d'hivern, si ha glaçat, els ocells agraeixen un abeurador amb aigua líquida.

L'orientació del parany es fa en funció de la del pas migratori. El pas de la tardor, que es dirigeix de nord-est a sud-oest, recomana orientar el parany cap al nord-est. Així el paranyista pot controlar des de la barraca com s'aproximen els estois d'ocells.

Els factors climatològics són també decisius en els resultats de la jornada de caça. Amb pluges fortes, els ocells s'aturen en la seva migració i busquen refugi on protegir-se. Un cop para de ploure, poden prosseguir el seu viatge. Aquest pot ser un bon moment per caçar. El vent pot facilitar o impedir l'èxit. Quan bufa el garbí, un vent suau, els ocells volen baix, s'incrementa l'efectivitat del cant dels reclams i és fàcil capturar-los. Quan el vent bufa a favor de la direcció de migració, cap el sud-oest (llevant), els ocells deixen de volar i s'aturen (sempre volen contra el vent) fent inútil l'espera. El mestral, que anuncia l'empitjorament del temps, també és desfavorable, ja que els ocells passen de llarg.

Quan el ramat passa els reclams, amb el seu cant, l'han d'aturar i fer-lo baixar. Si en aquest moment deixen de cantar, el paranyista els ha de

substituir. Ho aconsegueixen fent el «brill» o «brillant», on imiten el cant bufant amb una fulla de canya entre els llavis. Si els ocells no volen aturar-se en el seu viatge, els paranyistes diuen que «passen forts». En canvi, si fan cas als reclams i cauen en el parany, diuen que «l'ocell vol morir».

De vegades, i més freqüentment en parany instal·lats enmig de les vinyes, no només s'atrau els ramats amb reclams des del parany, sinó que també se l'espanta del lloc on és per forçar-lo a desplaçar-se cap a la trampa. Un caçador resta al parany mentre l'altre «volta el ramat» per darrera i l'espanta fent-lo anar cap a les teles.

Un cop el ramat s'ha aproximat, la munta juga un paper important. Ha de donar confiança als ocells. El paranyista, movent la branca on és lligada la munta, li fa fer la papallona. Cal que sembli un acte natural, si no vol espantar el ramat que difícilment tornarà. De vegades els ocells resten a prop del parany, com observant-lo, però no s'acaben de decidir. Són els anomenats «ocells ratoners».

Malgrat estar prohibida la seva captura i tinença, les femelles són sovint utilitzades com munes. Són ocells ben ensinistrats. Un paranyista acostuma a portar un mínim de dues munes. Cal canviar-les cada mitja hora, ja que se'ls demana un gran esforç físic i podrien morir de cansament. Altres riscos amenacen la vida de la munta. Els accidents, com ser trepitjada pel mateix paranyista, rebre un cop de les barrelles, morir estrangulada, degollada o decapitada en aixecar les teles, i la predació d'altres animals com els rapinyaires són, també, amenaces freqüents per a la vida de la munta.

No sempre cal superar tot el ritual d'aproximació del ramat per capturar-lo. Si el paranyista és hàbil i estira la tiranda d'un cop sec just en el moment en què l'estol vola per dins del parany, el pot agafar. Es diu que ha fet una «esgarrapada».

El paranyista ha de ser pacient si vol capturar un bon nombre d'ocells. Normalment no es tira per menys de cinc ocells, ja que això provocaria la fugida de la resta del ramat. Només si la jornada ha estat molt pobre, es tira per pocs individus.

Caçar a coll

Modalitat de caça amb teles abatibles practicada en les vessants marítimes de les muntanyes litorals. La tela, que s'aixeca amb el mateix

mecanisme que la dels parany fixos, es col·loca perpendicular a la direcció de la costa, fent que s'aixequi en sentit contrari al vol dels ocells migradors.

Els dies de vent moderat o fort els estols volen baixos. Quan es troben just per davant de les teles, el paranyista les aixeca de cop, fent que els ocells s'estrellin contra elles. La majoria dels ocells moren al moment.

Aquesta modalitat, ja en desús, era molt eficaç per caçar tudons, estornells i pardals xarrecs que servien d'aliment.

Caçar a sot

Petit parany similar al fix, però amb teles de menys de 7 m de llargada. S'instal·la en un lloc inhòspit aprofitant una cucona natural (una roca erosionada). No es planten herbes i el paranyista s'amaga darrera uns matolls o branques (no construeix cap barraca). Sovint els caçadors de parany fix practiquen la caça a sot quan finalitza la temporada legal de caça, a l'hivern. S'agafen tords, merles i fringíl·lids per ser menjats.

LOCALITZACIÓ DELS PARANYS

El lloc escollit pel paranyista per instal·lar el seu parany dependrà de diferents factors: si caça de forma legal o il·legal, la modalitat que practica, l'època de l'any i l'espècie que vol capturar.

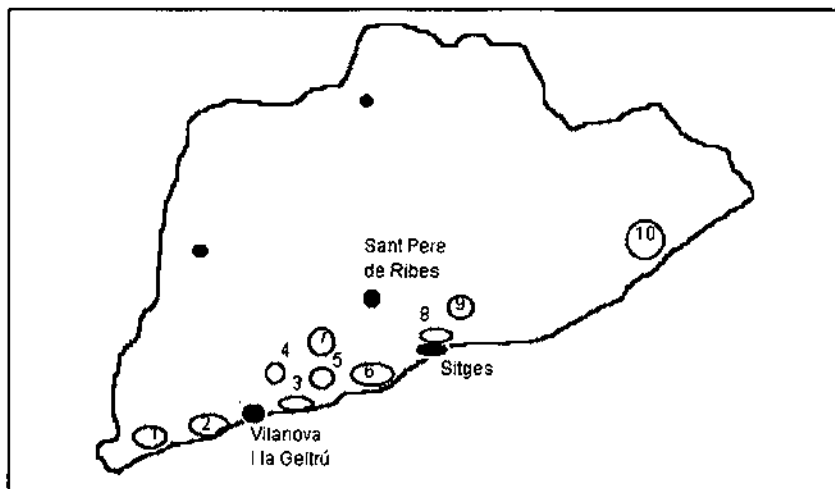
- Caça legal o il·legal: el paranyista que actua legalment s'instal·la proper a la costa, ja que és per aquesta zona per on passen els grans ramats d'ocells. El seu parany és fàcilment localitzable, en conreus i erms. Els que actuen il·legalment, ja sigui perquè no respecten el calendari establert o perquè incompleixen la normativa, utilitzen parany més amagats i amb les barraques camuflades, sovint en zones arbrades. Això no vol dir, però, que molts dels caçadors que, a primer cop d'ull, sembli que actuïn legalment, no estiguin incomplint sistemàticament la normativa de caça amb teles abatibles.

- Modalitat: pel que fa al tipus de caça amb teles abatibles, els parany fixos corresponen, generalment, als dels caçadors que actuen legalment. La modalitat del parany mòbil i de la caça a sot és la practicada amb finalitats il·legals.

- Època de l'any: la legislació actual determina l'època per caçar fringíl·lids a la tardor, quan passen les migracions. Durant aquesta època els millors llocs per caçar es situen a prop de la costa, utilitzant paranyes fixos. Després de la temporada hàbil, el paranyisme es concentra a l'interior de la comarca, aprofitant la pastura dels ocells en els conreus.

- Espècies a caçar: malgrat que podem trobar individus de qualsevol de les espècies de fringíl·lids arreu, cada una d'elles es presenta en major nombre en zones determinades. Això permet als caçadors seleccionar la localització del parany en funció de l'espècie que persegueixen. Durant la migració, els gafarrons, els verdums i les cadernereres passen seguint la mateixa costa; els passerells ho fan per zones més interiors. Els trencapinyes es distribueixen per les pinedes, on troben l'aliment.

La zona on es localitza la pràctica totalitat dels paranyes a la comarca de Garraf és la compresa per la costa i una línia imaginària paral·lela a aquesta que passa per la població de Sant Pere de Ribes. Dins d'aquesta àrea, que correspon al corredor natural per on passen els estols migratoris, és possible trobar paranyes a pràcticament qualsevol indret (vegeu esquema 2).

Esquema 2: Zones on es concentren molts paranyes: 1. Cubelles-Tèrmica. 2. Cubelles-Vilanova. 3. Solicrup. 4. Casino-Vilanova. 5. Vilanova-Roquetes. 6. Miralpeix. 7. Puigmoltó-Els Cucons. 8. Sta. Bàrbara-El Vinyet. 9. Camí de la Fita. 10. Campdàsens.

La realització d'un cens de parany, que en un principi podria semblar molt útil per al control de la caça, és d'una efectivitat relativa per diverses raons:

- Cada any són molts els parany que s'abandonen i molts els nous que s'instal·len.

- Dels parany que es conserven any rera any, no tots s'utilitzen cada temporada. Sovint, un mateix paranyista disposa de diferents parany o un mateix parany és compartit per diverses persones. Un parany no equival a un paranyista.

- Cada any es destrueixen parany, ja sigui per l'acció dels fenòmens meteorològics sobre instal·lacions de construcció precària, o per l'acció de persones contràries a aquestes pràctiques.

- Els parany mòbils, com el seu nom indica, canvien constantment de lloc o s'utilitzen durant un temps molt limitat. Per aquest fet i pel de trobar-se ben amagats, són de difícil localització.

Les àrees on més intensa és aquesta activitat corresponen als termes municipals de Sitges, Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles. D'entre elles podem destacar les zones de Cubelles-Tèrmica i Santa Bàrbara-El Vinyet durant la temporada hàbil, i les de Casino-Vilanoveta, Vilanoveta-Roquetes i Puigmoltó-Els Cucons fora d'aquesta.

Un seguiment de parany realitzat a Campdàsens (massís de Garraf) per en Joan Barat, ens mostra que, malgrat que hagi disminuït força el nombre total, encara se n'instal·len de nous. El seguiment es va realitzar entre els anys 1982 i 1988 i ha estat complementat amb el de l'any 1993. Els resultats són: any 1982, 19 parany; 1983, 20 parany; 1984, 11 parany; 1985, 12 parany; 1986, 9 parany; 1987, 6 parany; 1988, 7 parany; 1993, 6 parany. Aquests parany no sempre eren els mateixos, ja que se n'abandonaven alguns per construir-ne de nous. Les conclusions les podem extrapolar a la resta de zones. És potser a les àrees més properes als nuclis habitats on aquest decreixement ha estat menor.

MANTENIMENT DELS OCELLS EN CAPTIVITAT

Un dels objectius de la caça de fringíl·lids és l'obtenció d'ocells per a la seva posterior domesticació, tant per al seu ús en la mateixa caça (muntes i reclams) com per convertir-se en animals de companyia. Si bé és habitual que un paranyista disposi d'una vintena d'ocells captius, alguns ocellaires poden tenir-ne més d'un centenar. El manteniment d'aquests ocells en captivitat, i en bones condicions, comporta unes despeses d'unes 20.000 ptes. per ocell i any, a més a més de moltes hores de dedicació a la setmana. En molts casos, aquestes despeses econòmiques i de temps només es poden assumir si pensem que, per al paranyista, es tracta d'una veritable inversió en un negoci, el de la venda d'ocells.

Gran part de les despeses en manteniment són degudes a l'alimentació. Fa uns anys la dieta dels ocells captius es basava en mesc. Actualment, és molt més complexa, en benefici de la salut dels ocells, de la seva longevitat i de la seva eficàcia en el parany. Aquesta dieta es basa en una barreja de llavors de diferents plantes en les següents proporcions (dades aproximades en l'alimentació de passerells): 2 kg de llavors de nap, 1 kg d'escarola, 1/4 kg de card, 1/4 kg de cànem, 1/4 kg de negreta i 1/4 kg de llimosa (en altres espècies es substitueix el nap per escaiola). Algunes de les llavors són importades de països asiàtics.

Però no només de l'alimentació depèn la supervivència de l'ocell a la captivitat. Cal pensar que no es tracta d'ocells nascuts en gàbies, i la pèrdua de l'estat silvestre suposa una situació d'estrés de vegades irreparable. Un cop l'ocell és capturat, els 2-3 primers dies són decisius. Aquests són els dies de màxima mortalitat. L'estrés els porta a accidents, aturades cardíaques o malalties que porten a la mort de l'animal. Un cop s'han superat aquests primers dies, s'inicia una etapa en la qual els ocells són molt propensos a les malalties o al parasitisme. Cal que l'ocellaire reforci la dieta amb productes sanitaris i medicaments. Si les mesures preventives no tenen èxit, sovint es sacrifica l'animal afectat per evitar el contagi de la resta. Les bones condicions higièniques de la gàbia, periòdiques dutxes d'aigua i els banys de sol són també condicions indispensables per tenir els ocells sans.

Un altre moment crític és la muda, especialment la primera de la vida en captivitat. Si aquesta es superada amb normalitat, les posteriors es faran amb més garanties d'èxit. El canvi anual de plomatge és necessari per al bon aïllament tèrmic del cos, per poder volar correcta-

ment i per gaudir d'un atractiu vestit nou. El paranyista, coneixedor d'aquest fet, retarda la muda fins a l'inici de l'estiu, amb l'objectiu que els ocells iniciïn la tardor, època de passa migratòria i de caça permesa, en el seu millor estat i amb el «convenciment» que es tracta del moment d'aconseguir parella. Sovint es provoca l'inici de la muda per St. Joan (24 de juny) i finalitza al setembre.

La muda suposa una etapa molt difícil per a l'ocell per dues raons. La primera és que el mateix fet de mudar es possible gràcies al fet que l'animal sacrifica molta energia física, debilitant-li tot el cos. La segona és conseqüència de les condicions en les quals es dona la muda, que comporten que es provoqui en l'ocell un estat enfebrat durant un llarg període de temps, fet que fa perillar la seva vida. Per provocar la muda i/o accelerar-la, cal col·locar les gàbies en llocs tancats i a les fosques les 24 hores. Cada gàbia es cobreix amb branquillons d'espígol acabats de collir. Així s'aconsegueix un ambient molt càlid i carregat, fet que provoca un augment considerable de la temperatura corporal de l'ocell amb la conseqüent pèrdua del plomatge. Per tal d'accentuar el procés es modifica considerablement la dieta. Aquesta no es modifica dràsticament i de cop. Es va seguint un procés pel qual el nivell màxim de la dieta (màxima varietat i quantitat d'aliment i aportació suplementària de vitamines) s'assoleix a la tardor-hivern. Es va reduint a partir de la primavera per arribar als mínims a l'estiu (muda). Al llarg dels 50 dies aproximats que dura la muda, es redueix la varietat i quantitat d'aliment així com el subministrament d'aigua. Un cop finalitza la dieta es reforça i es reequilibra amb vitamines.

El manteniment dels ocells que captura el paranyista no es redueix a aconseguir la seva supervivència. Cal ensinistrar-los perquè siguin efectius al parany. L'ensinistrament dels reclams es basa en el contacte amb ocells silvestres per no perdre l'hàbit de comunicar-se. Quant més temps estiguin envoltats d'altres ocells, més es potenciarà la seva aptitud per al cant. En el cas de les muntres, cal acostumar-los a estar embragats i lligats a un branquilló, així com a reaccionar amb naturalitat quan aquest branquilló és enlairat i es deixa caure. A aquest ensinistrament es destinen els ocells novells.

TEMPORADES DE CAÇA

La millor època de caça és a partir de finals de setembre, quan s'inicia el pas migratori de la tardor. Hi ha dites populars que indiquen el dia de Sta. Teresa (15 d'octubre) com el de màxim pas: «Santa Teresa moixonera», «Per Santa Teresa, la passa estesa».

Abans però, a partir de l'agost, es caça per capturar els novells, els ocells nascuts aquell mateix any. És la «novellada». Molts dels que la practiquen són aquells que després comercialitzaran els ocells vius. Els millors els vendran a altres paranyistes perquè els ensinistrin com a reclams o muntres. La resta passarà a formar part dels ocells destinats a ser animals domèstics.

El període hàbil que determina la legislació catalana és similar cada any, si bé pot patir algunes modificacions. L'any 1993, aparegut el 17 de juliol del mateix any, ens pot servir de referència. Comprèn 45 dies repartits entre els mesos d'agost (15), setembre (2), octubre (15) i novembre (13).

Mes d'agost: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 15, 21, 22, 28 i 29.

Mes de setembre: 5 i 12.

Mes d'octubre: 3, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 23, 24, 28, 30 i 31.

Mes de novembre: 1, 4, 6, 7, 11, 13, 14, 18, 20, 21, 25, 27 i 28.

La temporada legal finalitza al novembre, però molts són els paranyistes que l'allarguen fins al febrer. Si bé les captures més importants es fan a inicis de la tardor, durant tot l'hivern es pot caçar força, ja que molts ocells passen aquesta estació a les nostres comarques incrementant les poblacions locals. Aquests ocells es cacen als conreus i vinyes de l'interior, on passen el dia pasturant. Es l'anomenada «època de pasta». Normalment, els ocells que es capturen aquesta època són sacrificats i consumits. Popularment es diu que els ocells que es capturen entre novembre i desembre no es poden engabiar, ja que moren.

LEGISLACIÓ

L'adhesió d'Espanya a la CEE ha provocat, entre d'altres coses, un canvi radical en la regulació de la caça. Com a conseqüència directa d'aquesta adhesió la legislació espanyola ha de respectar la Directiva de

1979 (79/409/CEE) sobre la conservació d'aus silvestres. Això es concreta a escala legislativa en el nostre estat en el Real Decreto 1095/89 de 8 de setembre de 1989, pel qual es determinen les espècies objecte de caça i pesca i es dicten les normes per a la seva protecció.

Aquesta legislació, però, pot patir modificacions a nivell autonòmic en el cas en què, com succeeix a Catalunya, tingui competències en aquest camp.

Així doncs, a Catalunya disposem de quatre tipus de normatives que regulen la protecció dels ocells: els convenis internacionals, la normativa comunitària europea i les legislacions nacional i autonòmica. Sens dubte, els diferents tipus de normatives sobre un mateix àmbit no fan més que crear confusions i malentesos en els professionals responsables de vetllar pel seu compliment. Això, lligat al fet que aquestes legislacions difereixen força entre elles, afavoreix les accions il·legals.

A continuació fem un breu resum de les diferents normatives, les quals adjuntem en la seva globalitat al final d'aquest apartat.

Convenis internacionals

Es tracta de normatives ratificades pels estats membres de la CEE i d'altres. Un Comitè Permanent o la Conferència de les Parts (Estats membres) i una Secretaria del Conveni controlen la seva aplicació i les possibles demandes que es presentin.

Instrument de ratificació del Conveni relatiu a la conservació de la vida silvestre i del medi natural a Europa. Berna, 19 de setembre de 1979 (BOE 235, 1 d'octubre de 1986).

És el conegut Conveni de Berna, d'aplicació tant als països de la CEE com en d'altres no pertanyents. Un Comitè Permanent o la Conferència de les Parts (Estats membres) i una Secretaria del Conveni controlen la seva aplicació i les possibles demandes que es presentin.

Permet la captura de quatre espècies de fringíl·lids a tot l'estat espanyol (cadenera, passerell, verdum i gafarró). Pel que fa als mètodes de caça, no és gens permissiva respecte als utilitzats tradicionalment per a aquests ocells, per la qual cosa s'aplica la regulació de la Directiva d'Ocells.

Instrument de ratificació del Conveni sobre la conservació de les espècies migradores d'animals silvestres. Bonn, 23 de juny de 1979 (BOE 259, 29 d'octubre de 1985).

Com en el cas anterior, el Conveni de Bonn presenta gran interès pel que fa a la seva aplicació en països no pertanyents a la CEE, i que sovint coincideixen amb importants territoris d'hivernada d'ocells migradors.

Normativa comunitària

Directives aplicades pels estats membres de la CEE. La Comissió Europea controla la seva aplicació. Les denúncies presentades són ateses per la Direcció General XI (Medi Ambient). Si un estat membre comet una infracció, es pot traslladar la denúncia al Tribunal de Justícia de Luxemburg, màxim òrgan de decisió.

Directiva del Consell de 2 d'abril de 1979 relativa a la conservació d'ocells silvestres (79/409/CEE).

Amb la incorporació de l'estat espanyol a la comunitat, la Directiva d'Ocells ha provocat la reforma legislativa estatal en matèria de medi natural.

Aquesta directiva vol protegir totes les espècies d'ocells silvestres que viuen a Europa així com els hàbitats on es troben. Classifica les espècies en estrictament protegides (Annex I) i aptes per a la caça, sempre que es mantinguin uns nivells de poblacions que garanteixin la seva conservació. Es prohibeix la captura d'ocells de l'Annex I, la destrucció o molèsties intencionades de nius, polls o ous, el comerç d'exemplars i la destrucció dels hàbitats. Pràcticament qualsevol mètode de caça diferent a l'escopeta no automàtica (vesc, teles, paranys, cep) és prohibit. Permet, en casos extraordinaris, excepcions en els diferents estats membres, sempre que els mètodes de caça siguin selectius, es notifiquin puntualment a la Comissió Europea i es realitzin sota control.

Legislació espanyola

Llei 4/1989 de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestre (BOE 74, 28 de març de 1989).

És la Llei de Conservació de la Natura, i que conforma el marc legal pel qual s'han de regir les lleis i ordres autonòmiques pel que fa a temes de medi natural, fauna i flora. Per a la seva aplicació hi ha Decrets de Llei.

Reial Decret 1095/1989 (BOE 218, 12 de setembre de 1989).

Llistat de les espècies objectes de caça i pesca i relació dels mètodes prohibits per a la seva captura. S'aplica a tot l'estat. Els governs autonòmics que tinguin competències poden autoritzar la captura d'espècies de l'Annex II del Decret (tòrtora turca i gavià fosc entre els ocells) o protegir espècies de l'Annex I. Qualsevol altra variació requereix d'una autorització expressa del govern autonòmic.

Es prohibeix qualsevol mètode de caça no selectiu (llaços, teles, ceps, vesc, i altres), la caça amb embarcacions a motor, les armes automàtiques, els verins i la falconeria. Tots els passeriformes estan protegits, a excepció de la garsa, graula, cornella, estornells i tords, que es poden caçar amb escopeta.

Reial Decret 1118/1989 (BOE 224, 19 de setembre de 1989).

Relació d'espècies de caça i pesca comercialitzables, distingint si es fa en viu (només es permet en cas d'exemplars provinents d'explotacions industrials) o morts. Regula el comerç exterior i la importació d'exemplars vius d'espècies cinegètiques i piscícoles.

Queden excloses de comerç pràcticament totes les aus, a excepció de coll-verds, perdius, faisans, tudons, coloms i guatlles que vinguin de granja. La venda de fringíl·lids silvestres i tords és totalment prohibida, tant d'exemplars vius com de morts.

Reial Decret 439/1990 i Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades (BOE 82, 5 d'abril de 1990).

Cataloga les espècies de fauna vertebrada i flora en dos grups: en perill d'extinció (cal mesures urgents de conservació) i d'interès especial (requereixen mesures de protecció). Alguns passeriformes com els pinsans i els tallarols són considerats d'interès especial, per la qual cosa es prohibeix la seva captura, la tinença d'exemplars vius o morts, i, fins i tot, el fet de molestar-les intencionadament.

Legislació catalana

Article 23 de la Llei de Caça, de 4 d'abril de 1970, i article 25 del seu Reglament, de 25 de març de 1971, sobre limitacions i èpoques hàbils de caça aplicables a les diferents espècies.

Llei 3/1988, de 4 de març, de protecció dels animals.

Aquesta llei, per la qual es regula la captura, el comerç i la tinença d'animals domèstics i de la fauna autòctona i forània, és conseqüència de la incorporació de l'Estat Espanyol a la Comunitat Europea i a la signatura dels convenis de Washington, Berna i Bonn. La llei té 12 títols.

Segons l'article 17 es consideren espècies de la fauna autòctona totes aquelles que són originàries de Catalunya o de la resta del territori espanyol, incloses les que hivernen o estan de pas. Segons l'Article 18 i en relació a l'Annex II, es declaren espècies protegides a Catalunya el lluer (*Carduelis spinus*), el bec dur (*Coccothrauster coccothrauster*), el pinsà comú (*Fringilla coelebs*) i el trencapinyes (*Loxia curvirostra*), i es prohibeix la seva captura, caça, tinença, tràfic, comerç, venda, importació, exportació i exhibició pública, tant dels exemplars adults com dels seus ous o cries. Tampoc es poden vendre les seves parts o els productes obtinguts a partir d'elles.

Pel que fa al pinsà comú, es podrà autoritzar la seva captura en viu, amb la finalitat de participar en concursos de cant.

Si bé l'article 22 assegura un marc de protecció a totes les espècies de longitud igual o inferior als 20 cm, prohibint la seva captura ja sigui dels exemplars vius o morts, poden ser excloses, per ordre del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, les espècies perjudicials per a l'agricultura, les que siguin capturades per activitats tradicionals fortament arrelades a Catalunya i les autoritzades expressament per les ordres que fixen els períodes hàbils de caça.

L'Article 33 prohibeix la venda i l'ús de xarxes japoneses amb finalitats que no siguin científiques. També es prohibeix la venda i utilització de ceps i ballestes. La utilització del vesc es regularà per l'ordre general de vedes.

En funció d'aquests articles, s'estableixen tres tipus d'infraccions:

- Lleus, com la captura en viu, la caça, la tinença, el tràfic, comerç i exhibició pública d'espècies (adults, cries i ous) com el iluer, el beccdur, el pinsà comú i el trencapinyes.

- Greus, com la caça i captura d'ocells vius de longitud inferior als 20 cm. fora dels requisits establerts per l'article 22, o la venda i utilització d'arts de caça prohibides com les xarxes japoneses, ceps o ballestes, així com la venda ambulant d'animals fora de mercats o fires legalitzades.

- Molt greus, com els maltractaments i les agressions físiques als animals.

Les sancions seran multes de 10.000 a 50.000 ptes. per les infraccions lleus, de 50.000 a 250.000 ptes. per les greus i de 250.000 a 2.500.000 per les molt greus.

Ordre de 14 de juliol de 1993, per la qual es fixen els períodes hàbils de caça i les vedes especials que s'estableixen.

En l'apartat 4 de l'article 8 sobre autoritzacions excepcionals per a activitats tradicionals, figura la captura d'ocells fringíl·lids.

S'autoritza la captura de 4 espècies: verdum, cadenera, passerell comú i pinsà comú. Les autoritzacions, gratuïtes i nominals, es concedeixen als membres de societats d'ocellaires federades a la Federació Catalana de Caça.

Pel que fa a mètodes, només es permeten aquells que no ocasionin la mort de l'animal. El vesc es pot utilitzar en rams (arbres o arbusts) i mai en abeuradors. Es permet expressament la caça amb xarxes abatibles. En aquest cas, el màxim de captures permès és de 5 per espècie i dia autoritzat. En cas de capturar una sola espècie, el nombre màxim permès serà de 10 per dia autoritzat. La captura de femelles és prohibida, així com la comercialització dels ocells capturats.

El període hàbil s'inicia l'1 d'agost i es perllonga, durant 45 dies, fins al 28 de novembre.

LA PROBLEMÀTICA. CONCLUSIONS

Com la resta de modalitats de caça, el paranyisme de fringíl·lids és font de polèmiques. Els defensors i els qui s'oposen a aquesta pràctica només coincideixen en l'amor que diuen sentir pels ocells, tan intens com, en alguns casos, sorprenent.

Per la majoria de la població, però, la problemàtica eis és desconeguda; que es capturin moixons com la cadenera, el pinsà o el gafarró els estranya; que se 'ls mati per consumir-los com a tapes els deixa bocabadats. I no és per menys. Moltes són les raons que ens han de fer reflexionar sobre la nostra actitud enfront aquestes pràctiques.

La problemàtica és complexa. La podem centrar en eis següents aspectes:

- Legislació: les normatives que regulen la caça, des del nivell autonòmic fins el comunitari i internacional són, sovint, contradictòries. El que es pot fer en un lloc és prohibit uns quilòmetres més enllà. El cas de poblacions d'animals migradors i que, per tant, no pertanyen ni a aquest ni a aquell país, sinó que són d'arreu i d'enlloc, fa que la nostra legislació sigui poc respectuosa amb les que es mostren més conservadores.

- Control: el dèficit en recursos humans que pateixen els cossos d'agents rurals i la manca d'una preparació prèvia i específica en aquest terreny fa que el control sobre la caça sigui difícil i, sovint, ineficaç.

- Administració: no hauria de ser normal que un caçador al qual, i per incompliment de la llei, se li han retirat els carnets de paranyista, n'obtingui uns altres la mateixa temporada, al·legant que els ha perdut. Caldria disposar d'una base de dades sobre tots els paranyistes on apareguin les denúncies en les quals estan implicats així com els materials que se 'ls ha requisat.

- Valors ètics: per molta gent, i d'entre ells molts dels qui ocupen càrrecs de responsabilitat, l'actitud enfront la natura es guia per valors sentimentals i estètics: «És més important la protecció d'un isard que la d'uns quants ocelllets». Sense treure importància als isards, que la tenen, ens hauríem de guiar més per raons científiques a l'hora de decidir sobre la gestió de la natura.

Tot això afavoreix l'incompliment sistemàtic de la normativa. De fet, no es respecta en cap sentit: es caça fora de temporada, es fan servir xarxes il·legals, es cacen femelles i espècies protegides, es maten ocells i es comercialitza amb individus vius i morts, el nombre de captures és molt superior al permès, s'utilitzen mètodes no permesos ... La llista podria ocupar un nou informe.

D'altra banda, la caça de fringíl·lids, tal i com l'acceptem avui en dia, té greus repercussions:

- És un important factor de mortalitat en les poblacions. Si aquestes són petites, les podem eliminar.

- És un factor selectiu, ja que caçant només mascles (el que diu la llei) es desequilibra l'estructura òptima de la població, amb conseqüències difícils de predir.

- És un factor d'alteració per a molts altres animals. La caça intensa en un indret causa estrès a moltes altres espècies a més a més de les afectades directament. Rapinyaires i rèptils són víctimes indirectes pel paranyisme.

- L'incompliment de la normativa pel que fa al sacrifici i consum dels ocells pot causar problemes sanitaris. Els caçadors acusen les pràctiques agrícoles, amb l'aplicació de pesticides als camps, de ser la principal causa de mortalitat entre els fringíl·lids. Aquests, en alimentar-se de les llavors de plantes ruderals, acumulen al llarg del temps grans quantitats dels mateixos pesticides (el cos no els elimina, sinó que els acumula fins que l'organisme no els pot tolerar provocant-se la mort). Finalment, el consumidor dels ocells és qui acumularà aquestes substàncies amb el conseqüent risc. Els paranyistes, conscients dels efectes dels pesticides sobre els ocells, també ho haurien d'estar dels efectes dels ocells sobre el seu propi organisme.

Per l'importantíssim paper ecològic que juguen els fringíl·lids en els ecosistemes, caldria revisar l'actual regulació d'aquesta pràctica cinegètica. És bo conservar les tradicions, sempre que la seva pràctica sigui sostenible i no tingui, directament o indirecta, altres repercussions negatives irreversibles per al medi.

BIBLIOGRAFIA

- MUNTANER, J.; FERRER, X.; MARTÍNEZ, A. *Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra*. Ed. Ketres, Barcelona 1983.
- MESTRE I RAVENTÓS, Pere. "Avifauna del Penedès". *Miscel·lània Penedesenca*, 1983.
- DÍAZ, Mario; VEGA, Isaac. "Captura y comercio de Fringíl·lids". *Revista Quercus*, núm. 50, abril 1990.
- PETERSON, R. *Guia dels ocells dels Països Catalans i d'Europa*. Ed. Omega, 1987.
- DIVERSOS AUTORS. *La Garcilla (Revista de la Sociedad Española de Ornitología)*. SEO núms. 80-81, 1991.
- ROIG PIERA, Amador. *Ocells de la nostra comarca del Penedès*. Barcelona, 1952.
- MESTRE I RAVENTÓS, Pere. "Ocells del Penedès". *Miscel·lània Penedesenca*, IEP, 1978.